

Nieuwsbrief

nummer 2 • jaargang 1 • oktober 2005

Calendula-olie stimuleert duurzame verfketen

In het Calendula-project wordt een innovatieve en internationale agro-industriële keten opgezet voor de hernieuwbare grondstof Calendula-olie. Zaden van de Calendulaplant, die in Marokko geteeld wordt, bevatten een hoog percentage olie die geschikt is voor toepassingen in verfsystemen. Het is een aantrekkelijk alternatief voor fossiele, niet-duurzame grondstoffen. Verfproducenten zijn zeer geïnteresseerd.

Voor het project 'Calendula' bezocht projectleider Mark van Waes onlangs Marokko en de Oekraïne. In Marokko sprak hij over de mogelijkheden om het areaal voor Calendula uit te breiden. In de Oekraïne heeft Van Waes de mogelijkheden onderzocht voor een tweede gebied voor de teelt van Calendula. De vooruitzichten van de toepassingsmogelijkheden voor Calendula-olie als duurzame verfgrondstof zijn goed. "Voor 2006 hebben we met natuurverfproducent Biopin een contract voor 40 ton calendula-olie afgesloten. In 2007 wil Biopin 400 ton afnemen. Het areaal in Marokko kan daarmee vertienvoudigen van 70 naar 700 hectare. In 2008 hebben we waarschijnlijk behoefte aan 1500 hectare. Daarnaast is bij WUR-

Agrotechnology & Foodinnovations het onderzoek naar een nieuwe toepassing van Calendula-olie in alkydverf in een cruciale fase. Volgend jaar verwacht ik van alkydverfproducent Van Wijhe ook een omvangrijke vraag naar deze duurzame olie," licht Van Waes enthousiast toe.

Het doel is om de verworven kennis over het ontwikkelen van de duurzame verfgrondstofketen ook in andere ketens in te zetten. Van Waes maakt een onderscheid in soorten kennis. "Het gaat om kennis over plantaardige olie als product, maar ook over technologische knelpunten in de productieketen en over ketenregie." Het is op dit moment misschien nog wel het lastigste om vraag en productie op elkaar af te stemmen. "De omvang van de productie van chemische producten kun je relatief makkelijk opschalen. Bij agrarische producten moet je nieuwe telers vinden en deze overtuigen van het perspectief voordat ze overstappen naar een teelt waarvan ze de risico's nog niet in de hand hebben." Daarnaast kan er door het weer een oogst mislukken. "Dat is de reden waarom we op dit moment al aan het

vervolg op pagina 2

In dit nummer

Dit nummer heeft als thema 'Grenzen verleggen' en belicht onder andere internationale projecten. Verder analyseert een nieuwe medewerker zijn werkterrein en onderbouwt de voorzitter van de International Advisory Board het belang van internationale context. Lees meer over grenzen verleggen in de volgende artikelen:

- Calendula-olie zorgt voor duurzame verfketen
- Sander Mager zet zich in voor bruikbare kennis
- International Advisory Board
- Nederlands consortium ontwerpt Chinees agropark
- Column Henk van Latesteijn
- Nieuwe website en domeinnaam: www.transforum.nl

De teelt van Calendula in Marokko. Calendula-olie vervangt fossiele grondstoffen in verf.

vervolg van pagina 1

kijken zijn hoe we ook in de Oekraïne de teelt van Calendula op poten kunnen zetten. Als de oogst in Marokko mislukt kunnen we dan Calendula-olie uit de Oekraïne leveren. Verffabrikanten passen alleen een productielijn aan om onze olie te kunnen toepassen als ze er zeker van zijn dat wij kunnen leveren." Deze lessen maken de cases van de Calendula-olie interessant voor het opzetten van andere productieketens van agrarische producten met nieuwe industriële toepassingen. "Vanuit het bedrijfsleven, de wetenschap en de overheid is er om deze reden grote interesse voor het project."

Projectleider Mark van Waes is bereikbaar via m.v.waes@vandebunt.nl. Zie voor meer informatie over dit project ook www.transforum.nl.

In het Calendula-project werken samen: Van Wijhe, Biopin (verfproducenten), DSM Resins (producent van verfgrondstoffen), Lesieur Cristal (Marokkaanse extracteur van olie uit Calendulazaad), Agropros (Marokkaanse teler van Calendulaplanten), Agrifirm (productie van zaaigoed), WUR-PRI (gewasveredeling), WUR-A&F (ontwikkelen van drogende olieverf zonder vluchtige oplosmiddelen), TUIe (gammavraagstukken met betrekking tot ketenvorming en ketenregie) en Adviesbureau Van de Bunt (projectmanagement en operationeel management van de keten).

De International Advisory Board bijeen in Chicago, v.l.n.r. Rabbinge, Van Latesteijn, De Boon, Peterson, Zylbersztajn en Jöhr: "Het grote internationale netwerk van de Nederlandse agro- en foodsector biedt volop kansen."

International Advisory Board Rudy Rabbinge:

"Nederland moet opnieuw een eigen agro-strategie uitstippelen."

De agro- en foodsector beleeft een turbulente tijd. De World Trade Organisation bouwt marktordeningen af en samen met de explosieve groei van de agro- en foodsector in Zuid-Amerika heeft dat grote gevolgen voor Nederland. Tijd voor een nieuwe aanpak. Want er liggen volop kansen.

"Nederland moet opnieuw een eigen strategie uitstippelen. Dat hebben we vaker gedaan en met succes," stelt Rudy Rabbinge. Rabbinge is naast hoogleraar in Wageningen en lid van de Eerste Kamer, voorzitter van de International Advisory Board van TransForum. Hij is ook in de race voor een topfunctie bij de Food and Agriculture Organisation van de Verenigde Naties.

"De taak van de International Advisory Board is TransForum te spiegelen aan de internationale trends en te wijzen op nieuwe kansen voor de Nederlandse agro- en foodsector". De Nederlandse agro- en foodindustrie heeft een

groot internationaal netwerk. Deze positie moet worden uitgebouwd tot een leidende rol in deze netwerken. "Nederland moet een stapelplaats blijven voor landbouwproducten en -kennis. Als je wat te bieden hebt, kun je de ontwikkelingen sturen."

"Een voorwaarde hiervoor is dat we op een andere manier met kennis omgaan. Specialisten blijven nodig, maar hun kennis moeten we omzetten in concrete innovaties. De zaaizaad- en de sier-teeltsector doet dat al heel goed. Een andere opvallende ontwikkeling is dat Nederlandse agrarische ondernemers uitbreiden met productielocaties in het buitenland. De kennis en vaardigheden die deze ondernemers nodig hebben wijkt sterk af van het traditionele gezinsbedrijf. Een belangrijke vraag is bijvoorbeeld hoe de verschillende vestigingen kunnen aansluiten bij lokale supply chains. TransForum moet zulke kennis gaan ontwikkelen."

Leden van de International Advisory Board zijn:

Prof. R. Rabbinge, voorzitter International Advisory Board
Mr. J.R. Anderson, Strategy and Policy Adviser in Rural Development, World Bank
Mr. J. Jöhr, Assistant Vice President, Nestlé
Prof. H. Chr. Peterson, Nowlin Chair of Consumer-Responsive Agriculture, Michigan State University
Prof. D. Zylbersztajn, Department of Administration, Universidade de Sao Paulo

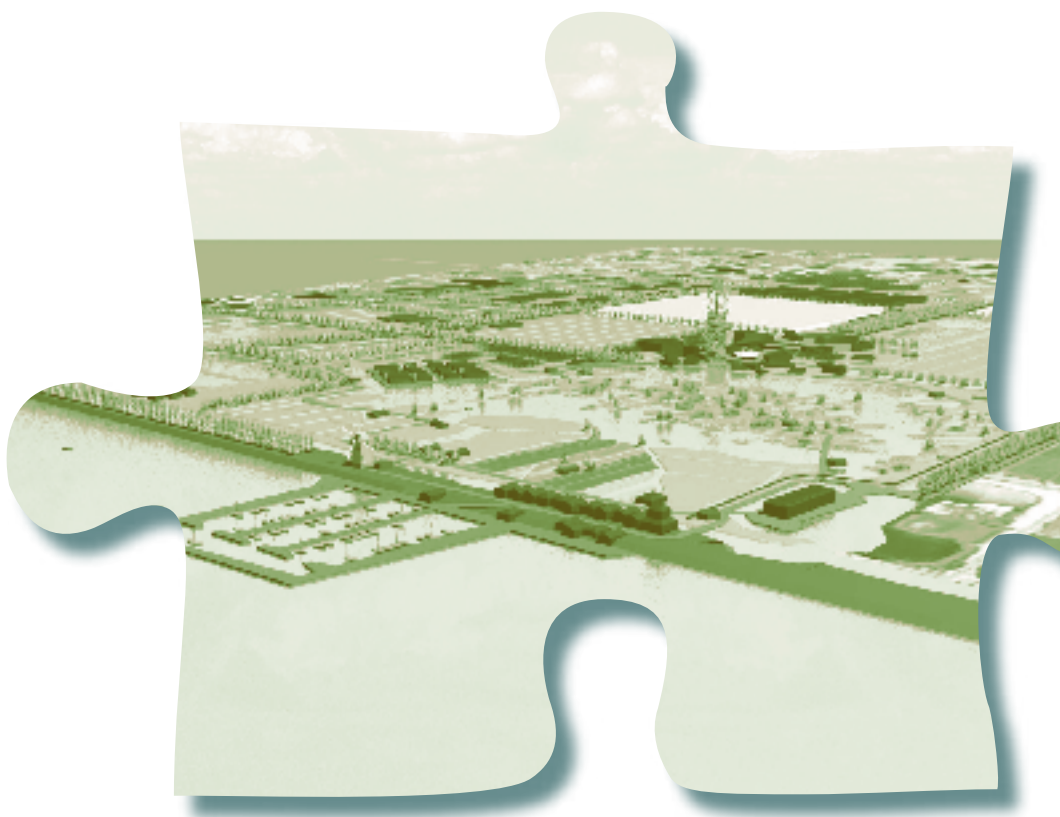
Sander Mager zet zich in voor bruikbare kennis

Sinds 1 augustus werkt Sander Mager bij TransForum als programmamanager én regisseur kennisprojecten. Daarvoor was hij als senior adviseur strategie verbonden aan het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De banen sluiten mooi op elkaar aan, aldus Mager. "Ik heb nu de kans om de zaken te realiseren waar LNV de beleidskaders voor vaststelt. Een mooi één-tweetje dus. TransForum speelt direct in op de praktijk. Dat ondernemende karakter spreekt me enorm aan."

TransForum heeft 'al doende leren' hoog in het vaandel staan. "TransForum is steeds op zoek naar bruikbare kennis. In de praktijkprojecten gaat het om het creëren en benutten van die kennis voor praktische vragen van ondernemers. In de kennisprojecten reflecteren we op wat kennis bruikbaar maakt en hoe je kennis bruikbaar maakt. Het gaat daarbij om vaardigheden van ondernemers, van wetenschappers en van medewerkers van TransForum. De kennisprojecten hebben dan ook veelal het karakter van leertrajecten." Ook is Mager bezig met hoe opgedane ervaringen teruggeploegd, verankerd en verbreed kunnen worden, bijvoorbeeld via het agrarisch onderwijs.

Als programmamanager hecht Mager veel waarde aan verbinding. "Als programmamanager kijk ik of de projecten een samenhangend en compleet geheel vormen. Daarnaast is het belangrijk om de projectdoelen van ondernemers én van TransForum te bereiken. Als we die verbinding goed maken, krijgen de projectpartners als resultaat bruikbare kennis en krijgt TransForum de leerervaring van het creëren van die kennis als resultaat."

Sander Mager

Impressie van het agropark in de Wuijnpolder. Grootschalige productie en recreatie worden in het park gecombineerd.

Nederlands consortium ontwerpt Chinees agropark

Het Wageningse instituut Alterra heeft samen met WUR-Agrotechnology & Foodinnovations, Grontmij en Knowhouse een ontwerp gemaakt voor een agropark in China. In het park is plaats voor driehonderd koeien, twintigduizend varkens, een miljoen vleeskuikens, een schildpaddenkwekerij, glastuinbouw en een kwekerij voor paddestoelen. Onlangs sprak Chen Yian Lin, directeur van Wujin Agricultural Zone Authority, met TransForum over samenwerking bij de bouw van dit agropark in de Wuijnpolder nabij Changzhou. Changzhou is een stad met vier miljoen inwoners tussen Shanghai en Nanjing.

De samenwerking tussen de verschillende agrobédrijven in het park is gericht op het gemeenschappelijk management van rest- en bijproducten, de verwerking van agrarische producten tot consumentenproducten en het vermarkten ervan. Door de agrarische activiteiten te combineren met een recreatiepark krijgt het agropark ook

een belangrijke educatieve functie. Daarbij worden op een marktplaats de agrarische producten die in het park geproduceerd worden verkocht. Het recreatiepark bestaat uit typisch Nederlandse landschappen en gebouwen. Dit maakt het project aantrekkelijk als vestigingsplaats voor Nederlandse agrofoodbedrijven die vanuit deze uitvalsbasis de Chinese markt willen veroveren. TransForum steunt de ontwikkeling van het agropark met een bijdrage voor het inkopen van kennis bij Nederlandse instellingen. Binnenkort beslist het Dagelijks Bestuur over het voorstel voor het agropark. Na een positief besluit kan de uitvoering snel starten.

Henk van Latesteijn is algemeen directeur van TransForum Agro&Groen

Grenzen

In deze nieuwsbrief staan grenzen centraal. Ik zie het als mijn missie om met TransForum grenzen op te zoeken en soms te overschrijden. Om ons doel te bereiken willen we de grenzen tussen verschillende kennisspecialismen en tussen kennis uit onderzoek en de praktijk wegnemen. Dit doen we door in projecten onderzoekers vanuit technische en sociale disciplines met mensen vanuit de praktijk te laten samenwerken. Want juist deze grensoverschrijdende communicatie over en weer levert bruikbare inzichten op om een meer duurzame landbouw en een mooi platteland dichterbij te brengen.

Dat lijkt een heldere missie. In de dagelijkse praktijk vergt het overschrijden van grenzen echter veel duw- en trekwerk. Want grenzen bieden natuurlijk ook bescherming en comfort voor degenen die zich er achter ophouden. De grenzen tussen verschillende kennisdisciplines maken de wereld prettig overzicht-

telijk en ook onbeweeglijk. Met het gezegde 'Wat de boer niet kent, dat eet-ie niet' is deze houding treffend weergegeven.

Gelukkig zijn er ook mensen die het juist uitdagend vinden om grenzen over te trekken. Mensen die - zoals reizigers naar een vreemd land - het prettig vinden om kennis te nemen van het 'andere', ook omdat je daardoor meer inzicht in jezelf krijgt. Met zulke reizigers gaan we bij TransForum het avontuur aan.

Een goede reiziger heeft respect voor wat hij achter verschillende grenzen aantreft. Zo gaat TransForum ook om met de verschillende kennisgebieden die we verbinden. Met respect voor de werelden van ondernemers, kenniswerkers, overheidsdienaren en andere betrokkenen zoekt TransForum naar nieuwe kennis, vaardigheden en manieren van werken waarin al die verschillende ervaringen een rol spelen. Zo vormen we een reisgezelschap waarmee we gezamenlijk die meer duurzame landbouw en dat mooie platteland daadwerkelijk gaan realiseren. Het is fantastisch om daar de reisleader van te mogen zijn.

Nieuwe website TransForum Agro&Groen: www.transforum.nl

TransForum presenteert u graag zijn geheel nieuwe website én domeinnaam.

Op www.transforum.nl vindt u overzichtelijke en actuele informatie, verpakt in een frisse vormgeving. De website besteedt aandacht aan de visie, doelen en werkwijze bij het opzetten van projecten en geeft korte samenvattingen van alle lopende projecten. Ook vindt u er de mensen en organisaties die de projecten 'maken', zoals de bureau-medewerkers, projectleiders en -partners.

Op www.transforum.nl kunt u zich ook abonneren op de 'TransForum News Flash'.

Dit is de digitale nieuwsbrief, die regelmatig verschijnt en u snel op de hoogte stelt van alles wat TransForum Agro&Groen aangaat. Klik op de homepage op 'Ontvang de nieuwsbrief' en vul het digitale formulier in.

Uw mening over de website vinden we belangrijk. Via info@transforum.nl zijn uw opmerkingen en suggesties welkom.

Laatste nieuws over TransForum Agro&Groen ontvangen? meldt u aan op www.transforum.nl

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van TransForum Agro&Groen.

Bezoekadres

Louis Pasteurlaan 6
2719 EE Zoetermeer

Postadres

Postbus 80 2700 AA Zoetermeer
T (079) 3470910
F (079) 3470404
E info@transforum.nl
W www.transforum.nl

Redactie:

Schuttelaar & Partners, Den Haag

Vormgeving:

Drupsteen + Straathof, Den Haag

Druk:

Drukkerij A-twee, Waddinxveen

oktober 2005

TransForum Agro&Groen stimuleert de ontwikkeling van een innovatiegerichte kennisinfrastructuur die bijdraagt aan de realisatie van een meer duurzame landbouw en een leefbaar buitengebied. We leggen nieuwe verbindingen tussen bedrijven, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties om kennis uit de praktijk en uit de wetenschap voor dat doel te mobiliseren. Ons motto luidt dan ook 'Duurzaam ondernemen met kennis'.